

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2014/73
Karar Sayısı : 2014/98
Karar Günü : 22.5.2014
R.G. Tarih-Sayı : 17.9.2014-29122

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Ankara 15. İş Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 24.11.1994 günlü, 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun'un 21. maddesinin;

1- Dördüncü fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan ".30 gün içinde." ibaresinin,

2- Beşinci fıkrasının birinci cümlesinin,

Anayasa'nın 2., 10. ve 49. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi istemidir.

I- OLAY

Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin özelleştirme kapsamına alınması nedeniyle iş sözleşmesi sona erdirilen davacının, iş kaybı tazminatı ödenmesi istemiyle açtığı davada, itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptalleri için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralları

Kanun'un itiraz konusu kuralları da içeren 21. maddesi şöyledir:

"İş Kaybı Tazminatı Ödenmesi ve Diğer Hizmetlerin Verilmesi

Madde 21- Bu Kanuna göre özelleştirme kapsamına alınan kuruluşların (iştirakler hariç) özelleştirmeye hazırlanması, özelleştirilmesi, küçültülmesi veya faaliyetlerinin kısmen ya da tamamen durdurulması, süreli ya da süresiz kapatılması veya tasfiye edilmesi nedeniyle; bu kuruluşlarda iş sözleşmesine dayalı olarak ücret karşılığı çalışanlardan iş sözleşmeleri tâbi oldukları iş kanunları ve toplu iş sözleşmeleri gereğince tazminata hak kazanacak şekilde sona ermiş olanlara, kanunlardan ve yürürlükteki toplu iş sözleşmelerinden doğan tazminatları dışında ilave olarak iş kaybı tazminatı ödenir. Ayrıca bunların mesleklerinde geliştirilmesine, bir meslekte yetiştirilmesine veya meslek edindirilmesine ilişkin eğitim giderleri ile yeni iş bulmalarına katkı sağlamak amacıyla yapılacak giderler Özelleştirme Fonundan karşılanır. Engelli personele (ilgili kanunların öngördüğü I, II ve III. derece), bu maddede belirtilen tutarın iki katı olarak iş kaybı tazminatı ödenir. İş kaybı tazminatı ödenmesi ve sağlanabilecek diğer hizmetlere ilişkin işlemler Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü tarafından yürütülür.

Özelleştirme kapsamına alınan kuruluşlarda iş kanunlarına tabi olarak çalışırken; bunların özelleştirmeye hazırlanmaları, özelleştirilmesi, küçültülmesi, faaliyetlerinin durdurulması, kapatılması veya tasfiye edilmesi nedenleriyle, bu kuruluşların sermayelerindeki kamu payının % 50'nin altına düşmesinden, anonim şirket haline dönüştürülmeyenlerin ise Devir-teslim tarihinden itibaren bir yıl içinde, hizmet akitlerinin haklı neden olmaksızın işveren tarafından feshedilmesi veya haklı nedenlerle kendileri tarafından feshedilmesi sonucu işsiz kalanlar bu Kanunda belirtilen tazminat ve diğer hizmetlerden yararlanırlar.

Özelleştirme Fonu gelirlerinden, iş kaybı tazminatı ödenmesi veya diğer hizmetlerden kaynaklanacak giderlerin karşılanması amacıyla ayrılacak tutarlar, öncelikle iş kaybı tazminatı ödenmesinde kullanılır. İş kaybı tazminatlarının ödenmesi ve diğer hizmetlerle ilgili giderlerin karşılanması amacıyla yurt içinden ve/veya yurt dışından sağlanacak özel tahsisli kaynaklar, Kurul tarafından belirlenecek sermayesinin yarısından fazlası kamuya ait bir bankada Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü adına açılacak "Özelleştirmeye Bağlı İş Kaybı Tazminatı ve Diğer Hizmetler Hesabı"na yatırılır. Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü bu hesabın kullanılması ve değerlendirilmesi ile görevli ve yetkilidir. Nakit durumunun yetersizliği sebebiyle ivedi ve zorunlu harcamaların yapılamaması halinde; İdare, Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü'nün talebi üzerine Özelleştirme Fonundan yapılacak aktarmalara mahsuben "Özelleştirmeye Bağlı İş Kaybı Tazminatı ve Diğer Hizmetler Hesabı"na aktarma yapmaya yetkilidir.

İş kaybı tazminatı, günlük net asgari ücretin iki katıdır. Bu madde kapsamına girenlerden, hizmet akdinin sona erdiği tarihte aynı işveren ile hizmet akdi kesintisiz en az; 550 günden beri devam edenlere 90 gün, 1100 günden beri devam edenlere 120 gün, 1650 günden beri devam edenlere 180 gün, 2200 günden beri devam edenlere 240 gün süre ile iş kaybı tazminatı verilir. Söz konusu tazminat ve diğer hizmetlerden yararlanmaya hak kazananların, bu tazminat ve hizmetlerden yararlanabilmeleri için, hizmet akitlerinin sona erdiği tarihten itibaren **30 gün içinde** Türkiye İş Kurumuna başvurmaları zorunludur. Türkiye İş Kurumu hak sahiplerinin başvurularını müteakip, gerekli incelemeyi en geç 30 gün içinde sonuçlandırarak iş kaybı tazminatına hak kazanıldığını tespit etmesi halinde hizmet akdinin feshi tarihinden geçerli olmak üzere, inceleme ve buna ilişkin işlemlerin sonuçlanmasından itibaren 10 gün içinde iş kaybı tazminatını aylık olarak ödemeye başlar.

Bu maddede öngörülen şekilde hizmet akitleri sona erenlerden; hizmet akitlerinin sona erme tarihi itibarıyla 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunun hükümleri gereğince hizmet ve prim ödeme sürelerine göre yaşlılık aylığına hak kazananlar iş kaybı tazminatı ve diğer hizmetlerden yararlanamazlar. İş kaybı tazminatı ve diğer hizmetlerden yararlananların, işe yerleştirilmeleri veya kendilerinin iş bulmaları halinde ödenmekte olan tazminata ve diğer hizmetlere ilişkin hakları sona erer. İş kaybı tazminatının verilmesi ve diğer hizmetlerin sağlanmasına ilişkin usul ve esaslar; İdare ile Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü arasında yapılacak protokolle belirlenir.

İş kaybı tazminatının fiilen ödendiği sürelerle ait sosyal güvenlik kuruluşları kesintileri Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğüne ayrıca hak sahipleri adına bu madde gereğince açılacak hesaptan ilgili kurumlara ödenir.

Bu Kanunun 26 ncı maddesi gereğince yapılacak özelleştirme uygulamaları sonucu doğacak iş kaybı nedeni ile tazminata hak kazananlara ödenmesi gereken tazminat tutarları, bu maddede öngörülen esas ve usuller çerçevesinde ilgili belediye veya il özel idaresi tarafından hesaplanır. Bu suretle hesaplanan tazminat tutarları, 26 ncı madde gereğince özel

bir hesapta toplanan gelirlerden karşılanmak üzere ilgili belediye veya il özel idaresi tarafından hak sahiplerine ödenir."

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında, Anayasa'nın 2., 10. ve 49. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Serruh KALELİ, Alparslan ALTAN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Erdal TERCAN, Muammer TOPAL, Zühtü ARSLAN ve M. Emin KUZ'un katılımlarıyla 22.4.2014 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Ayhan KILIÇ tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu yasa kuralları, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Sınırlama Sorunu

Anayasa'nın 152. ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddesine göre, Anayasa Mahkemesine itiraz yoluyla yapılacak başvurular itiraz yoluna başvuran mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulayacağı yasa kuralı ile sınırlıdır.

Kanun'un 21. maddesinin dördüncü fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan itiraz konusu *"30 gün içinde."* ibaresiyle, iş kaybı tazminatından yararlanılabilmesi için *"otuz gün içinde başvuru"* koşulu getirilmekte, anılan maddenin beşinci fıkrasının itiraz konusu birinci cümlesiyle ise iş sözleşmelerinin sona erme tarihi itibarıyla 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu hükümleri gereğince hizmet ve prim ödeme sürelerine göre yaşlılık aylığına hak kazananların iş kaybı tazminatı ve diğer hizmetlerden yararlanamayacakları kurala bağlanmaktadır.

Bakılmakta olan davada, özelleştirme nedeniyle 2003 yılı sonu itibarıyla iş sözleşmesi sona erdirilen davacının, 16.8.2013 tarihinde 4046 sayılı Kanun'un 21. maddesi uyarınca iş kaybı tazminatı ödenmesi istemiyle iş mahkemesi nezdinde açtığı davada, davalı idarece, davacının iş sözleşmesinin sona erdiği tarihten itibaren otuz gün içinde başvuruda bulunmadığı ve yine bu tarih itibarıyla yaşlılık aylığına hak kazanmış olduğu belirtilmiş ve bu nedenlerle davanın reddi gerektiği savunulmuştur.

Davacının iş sözleşmesinin sona erdiği tarihte yaşlılık aylığı almaya hak kazanmış olması, taraflar arasındaki uyuşmazlığın sebeplerinden birini oluşturmaktadır. Kanun'un 21. maddesinin beşinci fıkrasının birinci cümlesiyle iş kaybı tazminatının kapsamı dışında bırakılanlar, iş sözleşmesinin sona erdiği tarihte yaşlılık aylığı almaya hak kazanmış olanlarla sınırlıdır. Anılan cümlede iş sözleşmesinin sona erdiği tarihte henüz yaşlılık aylığı almaya hak kazanmayanlara yönelik herhangi bir düzenleme veya kısıtlama söz konusu değildir. Dolayısıyla anılan dördüncü fıkranın üçüncü cümlesiyle getirilen *"otuz gün içinde başvuruda*

bulunma" şartının da sadece iş sözleşmesinin sona erdiği tarihte yaşlılık aylığı almaya hak kazananlar yönünden incelenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Bu itibarla, Kanun'un 21. maddesinin dördüncü fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan ".30 gün içinde." ibaresine ilişkin esas incelemenin, maddenin beşinci fıkrasının birinci cümlesindeki ".yaşlılık aylığı almaya hak kazananlar." yönünden yapılmasına karar vermek gerekmiştir.

B- Kanun'un 21. Maddesinin Beşinci Fıkrasının Birinci Cümlesinin İncelenmesi

Başvuru kararında, özelleştirme uygulamaları sonucu işsiz kalan işçilerden yaşlılık aylığına hak kazanmayanlara iş kaybı tazminatı ödenmekte iken yaşlılık aylığına hak kazananların bu haktan yararlanamamalarının eşitlik ilkesini ihlal ettiği belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 10. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Kanun'un 21. maddesinin birinci fıkrasıyla, Kanun'a göre özelleştirme kapsamına alınan kuruluşların (iştirakler hariç) özelleştirmeye hazırlanması, özelleştirilmesi, küçültülmesi veya tasfiye edilmesi nedeniyle bu kuruluşlarda iş sözleşmesine dayalı olarak ücret karşılığı çalışanlardan iş sözleşmeleri, tâbi oldukları iş kanunları ve toplu iş sözleşmeleri gereğince tazminata hak kazanacak şekilde sona ermiş olanlara, kanunlardan ve yürürlükteki toplu iş sözleşmelerinden doğan tazminatları dışında ilave olarak iş kaybı tazminatı ödenmesi imkânı getirilmiştir.

İtiraz konusu kuralda ise 21. maddede öngörülen şekilde iş sözleşmeleri sona erdirilenlerden, iş sözleşmelerinin sona erme tarihi itibarıyla 506 sayılı Kanun hükümleri gereğince hizmet ve prim ödeme sürelerine göre yaşlılık aylığına hak kazananların iş kaybı tazminatı alamayacağı düzenlenmektedir. Kural uyarınca, iş kaybı tazminatından yararlanamayacak olanlar, fiilen yaşlılık aylığı alanlar değil, yaşlılık aylığı almaya hak kazananlardır. Bu durumda, iş sözleşmesi sona eren kişi, emekliye ayrılmayı tercih etmeyip çalışmaya devam etme iradesini sürdürerek yeni iş arayışlarına girse bile yaşlılık aylığına hak kazandığı için iş kaybı tazminatı alamayacaktır.

Anayasa'nın 10. maddesinde belirtilen "*kanun önünde eşitlik ilkesi*" hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil, hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin kanunlar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak kanun karşısında eşitliğin ihlâli yasaklanmıştır. Kanun önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

Kanun'un 21. maddesinde düzenlenen iş kaybı tazminatı, özelleştirme uygulamaları nedeniyle kendi kusuru olmaksızın iş sözleşmesi sona erdirilen işçi statüsündeki çalışanlara, iş hukukundan kaynaklanan diğer tazminatların yanında, Kanun'da öngörülen süreyle sınırlı olarak (işçinin kıdemine göre üç aydan sekiz aya kadar) ödenen ve kişinin yeni bir işe yerleşmesiyle veya her halükarda Kanun'da belirlenen sürenin dolmasıyla da kesilen ek bir mali imkândır. İş kaybı tazminatının amacı, kusuru olmaksızın işini kaybeden işçinin uğradığı mağduriyetlerin kısmen de olsa giderilmesidir. Nitekim Kanun'un gerekçesinde, iş kaybı

tazminatı ödenmesinin öngörülmesiyle, iş kaybı nedeniyle maruz kalınacak mağduriyetin ve bu konuda kamuoyunda oluşan sosyal olumsuzlukların giderilmesinin amaçlandığı açıkça ifade edilmiştir.

Özelleştirme uygulamaları nedeniyle kusuru olmaksızın işini kaybeden tüm işçilerin benzer mağduriyetler yaşayacağı ve işsiz kalmanın, bu kişiler üzerinde yol açacağı olumsuzlukların birbirine yakın olacağı ortadadır. Şu hâlde, işsiz kalanların benzer mağduriyetler yaşayacakları açık olduğuna göre, iş sözleşmesinin sona erdiği tarihte yaşlılık aylığı almaya hak kazananlar ile hak kazanmayanlar arasında, bu mağduriyetlerin hafifletilmesi amacını taşıyan iş kaybı tazminatı ödenmesi bakımından ayırım yapılmasının haklı temeli bulunmamaktadır. Bu nedenle, iş sözleşmesinin sona erdiği tarihte yaşlılık aylığı almaya hak kazanmayanlara iş kaybı tazminatı ödenirken, anılan tarih itibarıyla yaşlılık aylığına hak kazananların bu mali haktan mahrum bırakılması eşitlik ilkesini zedelemektedir.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa'nın 10. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Haşim KILIÇ bu görüşe farklı gerekçeyle katılmıştır.

Hicabi DURSUN, Zühtü ARSLAN ve M. Emin KUZ bu görüşe katılmamışlardır.

C- Kanun'un 21. Maddesinin Dördüncü Fıkrasının Üçüncü Cümlesinde Yer Alan ".30 gün içinde."İbaresinin, Maddenin Beşinci Fıkrasının Birinci Cümlesindeki ". yaşlılık aylığına hak kazananlar." Yönünden İncelenmesi

Başvuru kararında, özelleştirme uygulamaları sonucu işsiz kalan işçilere ödenmesi öngörülen iş kaybı tazminatı için otuz günlük hak düşürücü nitelikte başvuru süresi öngörülmesinin, sosyal devlet ilkesi ve bunun yansıması niteliğinde olan çalışma hakkıyla bağdaşmadığı belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2. ve 49. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Kanun'un 21. maddesinin dördüncü fıkrasının üçüncü cümlesinin itiraz konusu ".30 gün içinde." ibaresiyle, iş kaybı tazminatından yararlanılabilmesi için hizmet akdinin sona erdiği tarihten itibaren otuz gün içinde Türkiye İş Kurumuna başvurulması zorunluluğu getirilmektedir. Öngörülen otuz günlük başvuru süresi hak düşürücü nitelikte olup bu süre içinde başvurmayanların iş kaybı tazminatı alabilmeleri mümkün değildir.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuk güvenliğini sağlayan, bütün etkinliklerinde hukuka ve Anayasa'ya uyan, işlem ve eylemleri bağımsız yargı denetimine bağlı olan devlettir. Kanunların kamu yararının sağlanması amacına yönelik olması, genel, objektif, adil kurallar içermesi ve hakkaniyet ölçütlerini gözetmesi hukuk devleti olmanın gereğidir. Bu nedenle kanun koyucunun hukuki düzenlemelerde kendisine tanınan takdir yetkisini anayasal sınırlar içinde adalet, hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini göz önünde tutarak kullanması gerekir.

Hukuk devleti ilkesi, kişiler lehine getirilen hak ve imkânların aynı zamanda erişilebilir olmasını da gerektirmektedir. Bu haklardan yararlanılmasını imkânsız kılan veya aşırı derecede zorlaştıran prosedür hakkın varlığını anlamsız kılacağından hukuk devleti ilkesine aykırı olur.

Bir önceki başlıkta incelenen 21. maddenin beşinci fıkrasının birinci cümlesi uyarınca, iş sözleşmesinin sona erdiği tarih itibarıyla yaşlılık aylığına hak kazananların iş kaybı tazminatı almaları mümkün olmadığından, itiraz konusu kuralda öngörülen otuz günlük başvuru süresi de bu kişiler yönünden anlamını yitirmekte, fiilen ve hukuken kullanılabilir olmaktan çıkmaktadır. Diğer bir ifadeyle, bir önceki kuralda getirilen engel nedeniyle iş sözleşmesinin sona erdiği tarihte yaşlılık aylığına hak kazananların otuz gün içinde iş kaybı tazminatı alabilmek için başvurmaları hiçbir hukuki sonuç doğurmamaktadır. Yaşlılık aylığı almaya hak kazanmış olmanın iş kaybı tazminatı ödenmesine engel teşkil etmesi bir önceki başlıkta Anayasa'ya aykırı görülerek iptal edildiğine göre, bunlar yönünden anlamını yitiren, hukuki ve fiili olarak kullanılabilir olmaktan uzak bir niteliğe bürünen otuz günlük başvuru süresinin de hukuk devleti ilkesine aykırı hâle geleceği açıktır.

Açıklanan nedenlerle, Kanun'un 21. maddesinin dördüncü fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan itiraz konusu ".30 gün içinde." ibaresi, maddenin beşinci fıkrasının birinci cümlesindeki ".yaşlılık aylığı almaya hak kazananlar." yönünden Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Hicabi DURSUN, Zühtü ARSLAN ve M. Emin KUZ bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın, Anayasa'nın 49. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

VI- SONUÇ

24.11.1994 günlü, 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun'un 21. maddesinin;

A- Dördüncü fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan ".30 gün içinde." ibaresine ilişkin esas incelemenin, maddenin beşinci fıkrasının birinci cümlesindeki ".yaşlılık aylığına hak kazananlar." yönünden yapılmasına, OYBİRLİĞİYLE,

B- 1- Dördüncü fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan ".30 gün içinde." ibaresinin, maddenin beşinci fıkrasının birinci cümlesindeki ".yaşlılık aylığına hak kazananlar." yönünden,

2- Beşinci fıkrasının birinci cümlesinin,

Anayasa'ya aykırı olduklarına ve İPTALLERİNE, Hicabi DURSUN, Zühtü ARSLAN ile M. Emin KUZ'un karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

22.5.2014 gününde karar verildi.

Başkan

Başkanvekili

Üye

Haşim KILIÇ

Alparslan ALTAN

Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye

Zehra Ayla PERKTAŞ

Üye

Recep KÖMÜRCÜ

Üye

Burhan ÜSTÜN

Üye

Engin YILDIRIM

Üye

Nuri NECİPOĞLU

Üye

Hicabi DURSUN

Üye

Celal Mümtaz AKINCI

Üye

Erdal TERCAN

Üye

Muammer TOPAL

Üye

Zühtü ARSLAN

Üye

M. Emin KUZ

Üye

Hasan Tahsin GÖKCAN

FARKLI GEREKÇE

Kanun'un 21. maddesinin beşinci fıkrasının itiraz konusu birinci cümlesinde, maddede öngörülen şekilde iş sözleşmeleri sona erdirilenlerden, iş sözleşmelerinin sona erme tarihi itibarıyla 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu hükümleri gereğince hizmet ve prim ödeme sürelerine göre yaşlılık aylığına hak kazananların iş kaybı tazminatı alamayacağı düzenlenmektedir.

Başvuru kararında, özelleştirme uygulamaları sonucu işsiz kalan işçilerden yaşlılık aylığına hak kazanmayanlara iş kaybı tazminatı ödenmekte iken yaşlılık aylığına hak kazananların bu haktan yararlanamamalarının eşitlik ilkesini ihlal ettiği belirtilmiş ise de iş sözleşmelerinin sona erme tarihi itibarıyla yaşlılık aylığına hak kazananlar ile bu tarih itibarıyla yaşlılık aylığına hak kazanmayanların hukuksal durumları aynı olmadığından bunlar arasında eşitlik kıyaslaması yapılamaz.

Bununla birlikte, kanunun iş kaybı nedeniyle oluşan mağduriyetleri giderme amacı da dikkate alındığında, sırf yaşlılık aylığına hak kazanılmış olmasının iş kaybı tazminatı ödenmesine engel teşkil etmesi hukuk devletinin bir gereği olan adalet ölçüsüyle bağdaşmamaktadır. Kuralın, bu gerekçeyle iptali gerekir.

Belirtilen nedenlerle, Kanun'un 21. maddesinin beşinci fıkrasının birinci cümlesinin eşitlik ilkesine aykırı olduğu ve iptali yönündeki çoğunluk kararına yukarıda açıklanan bu gerekçeyle katılıyorum.

Başkan

Haşim KILIÇ

KARŞIOY GEREKÇESİ

4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun'un 21. maddesinin beşinci fıkrasının birinci cümlesi ile bu cümle kapsamında kalan kişiler yönünden dördüncü fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan "... 30 gün içinde..." ibaresi iptal edilmiştir.

1. Kanun'un 21. maddesinin birinci fıkrasında, "özelleştirme kapsamına alınan kuruluşların (iştirakler hariç) özelleştirmeye hazırlanması, özelleştirilmesi, küçültülmesi veya faaliyetlerinin kısmen ya da tamamen durdurulması, süreli ya da süresiz kapatılması veya tasfiye edilmesi nedeniyle; bu kuruluşlarda iş sözleşmesine dayalı olarak ücret karşılığı çalışanlardan iş sözleşmeleri tabi oldukları iş kanunları ve toplu iş sözleşmeleri gereğince tazminata hak kazanacak şekilde sona ermiş olanlara, kanunlardan ve yürürlükteki toplu iş sözleşmelerinden doğan tazminatları dışında ilave olarak iş kaybı tazminatı ödenir" denilmekte,

beşinci fıkrasının itiraz konusu birinci cümlesinde ise yaşlılık aylığına hak kazananlara iş kaybı tazminatı ödenmeyeceği öngörülmektedir.

İş kaybı tazminatının amacı, işini kaybeden işçinin yeni bir iş buluncaya kadar geçecek dönemde asgari düzeyde de olsa ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik mali katkı sağlamaktır. Bunun, iş kaybının yol açtığı zararı tamamen tazmin etmeye matuf bir tazminattan ziyade, işini kaybeden kişiye geçiş döneminde sağlanan ilave bir imkan olduğu açıktır. Nitekim, iptal edilen cümlelerin devamında iş kaybı tazminatından yararlananların "işe yerleştirilmeleri veya kendilerinin iş bulmaları halinde ödenmekte olan tazminata ve diğer hizmetlere ilişkin hakları"nın sona ereceği hükme bağlanmıştır. Kuralın gerekçesinde de, iş kaybı tazminatının amacı, "özelleştirme uygulamaları sonucunda doğacak istihdama ilişkin sorunların çözümünün yanı sıra, iş kaybı nedeniyle maruz kalınacak mağduriyetin ve bu konuda kamuoyunda oluşan sosyal olumsuzlukların giderilmesi amaçlanmıştır" şeklinde ifade edilmiştir.

Kanun koyucunun, mali nitelikli sosyal yardımdan kimlerin hangi şartlarda ve ne kadar süreyle yararlanacağı konusunda düzenleme yaparken geniş bir takdir yetkisi olduğu kuşkusuzdur. Esasen, Anayasa'nın 2. maddesinde ifadesini bulan sosyal devlet anlayışı, devletin işini kaybeden herkese, hiçbir şarta bağlı olmaksızın, mali yardım yapmasını gerektirecek şekilde geniş yorumlanamaz. Anayasa'nın 65. maddesi, devletin sosyal ve ekonomik haklara yönelik yükümlülüklerinin sınırını çizmiş, devletin bu haklara ilişkin görevlerini "malî kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde" yerine getireceğini belirtmiştir.

Kanun koyucu, gerek mali kaynaklarının yeterliliğini gerekse iş kaybı tazminatının amacını dikkate alarak, yaşlılık aylığına hak kazananlara söz konusu tazminatın verilmeyeceğini hükme bağlamıştır. Burada, yaşlılık aylığı almaya hak kazananların yeni bir iş buluncaya kadar belli oranda bir gelire sahip olabilecekleri, dolayısıyla iş kaybı tazminatına ihtiyaç duymayacakları haklı varsayımının bulunduğu ortadadır. Zira, iş kaybı tazminatının amacı, yukarıda belirtildiği üzere, kişinin kendisinden kaynaklanmayan bir sebeple işini kaybetmesi üzerine geçici bir süreliğine (kıdemine göre 3 aydan 8 aya kadar) geçimini sağlamaya dönük bir güvenceye kavuşturulmasıdır. Prim esaslı bir sosyal yardım niteliğinde olan yaşlılık aylığı, söz konusu güvenceyi sağlamaktadır.

Kuralla yaşlılık aylığı almaya hak kazananların emekli olmaya zorlandıkları da söylenemez, zira yaşlılık aylığı almaya hak kazanıp da emekli olmayı tercih etmeyen kişilerin de, 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu kapsamında işsizlik ödeneği alması mümkündür. Dolayısıyla, yaşlılık aylığı almak için emekliliği tercih etsin ya da etmesin, iş kaybı tazminatı almaya hak kazanan kişiye her durumda bir sosyal yardım sağlanmaktadır.

Diğer yandan, Anayasa'nın 10. maddesinde korunan eşitlik ilkesi, hukuksal konumları aynı olan kişilere farklı davranılmasını engellemektedir. İptali istenen kuralda, yaşlılık aylığı almaya hak kazanan kişilerle bu aylığa hak kazanmayan kişilerin aynı konumda oldukları söylenemez. Birinci grupta yer alanlar, geçimlerini sağlayacak düzenli bir sosyal yardıma sahipken, diğerleri bundan yoksundur. Bu nedenle, nasıl ki iş kaybı tazminatından yararlanırken bir işe giren kişilerle giremeyenler aynı konumda değilse, yaşlılık aylığı almaya hak kazananlar ile kazanamayanlar da aynı konumda değildir. Dolayısıyla kuralın Anayasa'nın 10. maddesine aykırı bir yönü yoktur.

2. Yukarıda açıklanan nedenlerle, iptali istenen kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığını düşündüğümüzden, kural kapsamındaki kişiler yönünden "... 30 gün içinde..." ibaresinin de Anayasa'ya aykırı olmadığı kanaatindeyiz. Ayrıca, hak düşürücü süre ile söz konusu şart

birbirinden ayrı olarak uygulanabilecek kurallardır. İptal edilen kanuni şart olmasaydı bile, 30 günlük hak düşürücü süre uygulanacaktı. Zira, yaşlılık aylığına hak kazananların da iş kaybı tazminatından yararlanma hakkına sahip olmaları, bu haktan yararlanmak için hak düşürücü süre konulmasını anlamsız kılmamakta, bu süreye ilişkin kuralı hukuki ve fiili olarak kullanılabilir olmaktan çıkarmamaktadır.

Öte yandan, yaşlılık aylığı almaya hak kazananlar yönünden hak düşürücü sürenin de iptal edilmiş olması ortaya ikili ve eşitlikçi olmayan bir durum çıkarmaktadır. Bir yandan, işini kaybettikten sonra yaşlılık aylığına hak kazanamayanlar 30 gün içerisinde başvurmadıkları için iş kaybı tazminatı alamayacaklar, diğer yandan ise yaşlılık aylığı almaya hak kazananlar işten ayrıldıktan yıllar sonra başvurdukları halde iş kaybı tazminatı alabileceklerdir. Bu sonucun, kanun koyucunun amaçlamadığı yeni bir uygulamaya yol açacağı açıktır.

Açıklanan gerekçelerle, çoğunluğun iptal yönündeki kararına katılmıyoruz.

Üye

Hicabi DURSUN

Üye

Zühtü ARSLAN

Üye

M. Emin KUZ